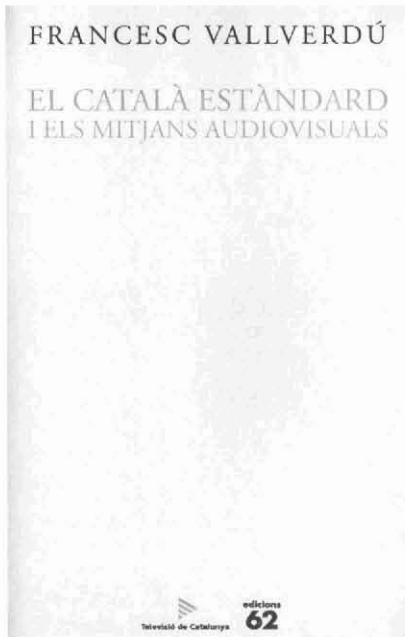

Català estàndard

per Carles Riera

VALLVERDÚ, Francesc
**El català estàndard i els
 mitjans audiovisuals**
 Edicions 62, Barcelona 2000

Francesc Vallverdú ha publicat el llibre *El català estàndard i els mitjans audiovisuals* (Edicions 62, Barcelona 2000). L'obra duu el subtítol següent: *Escrits elaborats des de la Comissió de Normalització Lingüística de TVC (Corporació Catalana de Ràdio i Televisió)*. I en la part del darrere de la coberta llegim, a tall de resum: «Aquest llibre és destinat a un públic ampli, ja que conté des d'una aproximació doctrinal de caràcter general (l'estàndard i les seves dificultats, l'elocució i la seva pràctica, l'impacte dels mitjans audiovisuals en la societat catalana, etc.) fins a un recull de més de cinquanta dictàmens i recomanacions sobre qüestions lingüístiques controvertides o mal enteses, que l'autor ha anat elaborant des de la Comissió de Normalització Lingüística de TVC.»

El director de *Llengua Nacional* m'ha demanat si volia fer la ressenya d'aquest llibre. Es tracta, no cal dir-ho, d'un tema interessant, si és cert que el futur de les llengües depèn en gran mesura dels anomenats mitjans de comunicació de masses (premsa, ràdio, televisió..., i ara hi podríem afegir Internet, etc.): «Resumint, en les societats modernes els mitjans audiovisuals són els principals agents de normalització lingüística tant en l'as-

pecte de l'extensió social en l'ús d'una llengua, com en el de difusors de l'estàndard» (p. 56).

En la primera part, l'autor fa un recorregut històric per les principals aportacions al català estàndard, destacant el llibre de Lluís López del Castillo *Llengua standard i nivells de llenguatge* (1976), «perquè va representar –diu Vallverdú– un veritable salt qualitatiu en el tractament de la llengua estàndard dins l'àmbit català» (p. 17). Seguidament l'autor presenta «en grans línies l'estat actual de la qüestió [de l'estàndard] a la Gran Bretanya» (p. 26) i passa a referir-se seguidament al català estàndard, fent-se ressò de la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* (I i II), de l'Institut d'Estudis Catalans. Després enfoca el tema de l'elocució i, finalment, parla de l'impacte dels mitjans audiovisuals en català. Aquesta primera part va seguida de dos annexos (destacariem el primer, sobre estàndard oral i registres, fruit dels resultats d'una enquesta adreçada a un nombrós grup de futurs assessors lingüístics o correctors).

En la segona part, Vallverdú relaciona un seguit de dictàmens i recomanacions sobre aspectes puntuals del català estàndard, distribuïts en

els següents apartats: 1. D'ortografia, 2. D'ortologia, 3. De qüestions gramaticals, 4. De col·loquialismes, 5. De confusions freqüents, 6. D'alguns tecnicismes, i 7. De criteris extralingüístics. També aquesta segona part té un apèndix, amb dos articles: el primer, titulat «Tres notes sobre qüestions gramaticals», que conté els apartats: I. *ésser, ser; éssent, sent*, II. Grafies de la fórmula *si us plau...* i III. *Espai* i els seus derivats, que ja va ser publicat l'any 1968 (desembre) en el *Butlletí dels Seminaris d'Ensenyament de Català* i que és reproduït ara «pel seu valor testimonial», amb alguns retocs. I el segon article, «Nota epistolar sobre *per a*», és una «carta tramesa a un lingüista (abril de 1988) que defensava l'abolició de la preposició composta “per a” i la seva exclusió de la llengua estàndard» (p. 144). Tanmateix, Vallverdú no és conseqüent en la defensa de la distinció *per / per a*, ja que escriu sistemàticament *per* davant d'infinitiu: si escrivim, correctament, «el telescopi serveix *per a* l'observació dels astres», és més coherent que escriguem també «el telescopi serveix *per a* observar els astres», i no pas «... *per* observar els astres». O bé, amb un exemple del llibre:

«En conclusió, recomano als serveis lingüístics de les emissores de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió:

- a) la grafia **Kiiv per** referir-se a la capital d'Ucraïna;
- b) la grafia **Dinamo [sic] per** referir-se als clubs de futbol corresponents;
- c) la pronunciació [kéyif] o [kiyif] **per a** Kiiv; i la pronunciació [dinámo] **per a** Dinamo» (p. 81).

Altres aspectes i comentaris del llibre m'han cridat l'atenció: positivament, l'ús de la forma *telespectador* (p. 35, i no pas *telespectador*, malgrat que aquesta darrera sigui la variant proposada pel DIEC), el comentari a propòsit dels termes *escàner* i *escanògraf* (p. 71, doctrina que es podria aplicar a casos anàlegs: *conectar*,

etc.), la grafia *la Haia* (p. 89, forma preferible a *l'Haia*), l'ús del guionet en alguns casos (*pre-estrena*, p. 89), la defensa de la paraula *xampany* (cf. «L'ús de les paraules "xampany" i "cava", pp. 107-109). I, negativament, m'han cridat també l'atenció aquests punts: les grafies *xave* [«el parlar popular de certs barcelonins», p. 29] en comptes de *xava* (variant de *xaval*) i *magasins* (p. 62) en comptes de *magazins*; l'ús de la construcció *al llarg i a l'ample de* («al llarg i a l'ample de tota la comunitat lingüística», p. 27), en comptes de *de cap a cap* de o bé *de llarg a llarg* (cf. *DCC*, s.v. *largo*); l'ús del verb *esllavissar-se* en lloc del verb *esmunyir-se* («De tant en tant en algun Telenotícies *s'esllavissen* certes construccions que, malgrat haver estat repetidament denunciades

com a inapropiades des de la *CNL*, continuen produint-se», p. 87); la construcció *correspondre lletra a lletra* en lloc de *correspondre lletra per lletra* («... les tres paraules d'origen llatí en l'anglès original corresponen quasi *lletra a lletra* amb les de l'expressió catalana», p. 127).

Dos altres aspectes de la redacció del llibre que en una futura edició caldria millorar són la puntuació (fóra massa entretingut de donar-ne exemples) i la concordança («Un dels sociolingüistes que *s'ha* ocupat...», p. 8, → *s'han*; «Quant al lèxic, els problemes tradicionals en l'ús públic del català és la inseguretats dels especialistes en els neologismes tècnics, la desorientació en la utilització de col·loquialismes i la despreocupació en la incorporació de castellanismes

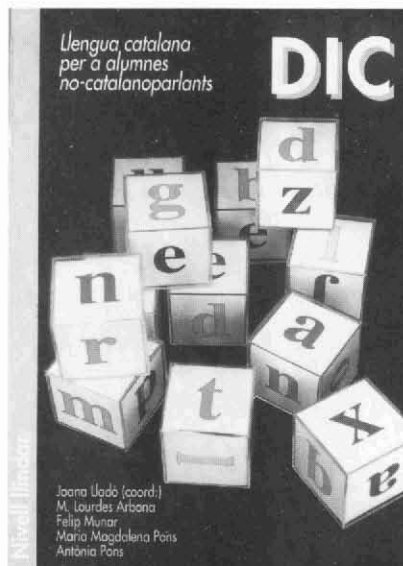
innecessaris», p. 39, → *són*; «Potser *sorprèn* a vegades entrevistes amb jugadors del Barça en què...», p. 59, → *Potser sorprenen...*», o bé «Potser *sorprèn sentir...*»).

Voldria dir, ja per acabar, que *gran grup*, substituint *pelotón*, em sembla –contra l'opinió de Vallverdú– un solució ben poc feliç («El cas del "pelotón" de les voltes ciclistes que després de diversos tempteigs se'n diu definitivament "gran grup" és un bon exemple de coordinació –tàcita– entre els MCM catalans», p. 24).

En fi, llegint a l'atzar treballs que tracten d'aspectes lingüístics és inevitable que et cridin l'atenció tant el fons del llibre, el contingut, com la forma. Tots tenim badades. Però crec que no és pas mala cosa que algú o altre ens en faci adonar.♦

Llengua catalana, nivell llindar

per Carles Riera

Joana Lladó (coord.), M. Lourdes Arbona, Felip Munar, M. Magdalena Pons i Antònia Pons són cinc professors que han publicat el material didàctic *DIC: Llengua catalana per a alumnes no-catalanoparlants*, editorial Moll, Mallorca 1999. Es tracta d'un curs de llengua de nivell llindar que consta 1) del llibre de l'alumne, 2) d'un bloc o carpeta d'activitats complementàries, 3) d'una guia didàctica i 4) d'un disc compacte que

conté enregistrats un total de 72 textos de complexitat progressiva.

En el pròleg de la guia didàctica, Jaume Morey (director general d'Administració Educativa, de la Conselleria d'Educació i Cultura, del Govern de les Illes Balears) escriu: «Ens trobam a les aules, de cada vegada més, alumnes que s'han incorporat al nostre sistema educatiu a moments diferents del procés d'escolarització; són els anomenats *alumnes d'incorpora-*

ció tardana. Mantenen el bagatge cultural i lingüístic del seu país d'origen, amb la problemàtica agreujada pel fet mateix de la migració, i amb la necessitat d'incorporar-se i d'integrar-se a la cultura i a la llengua de l'espai que els acull.» El curs, doncs, s'adreça a estudiants no-catalanoparlants, d'entre vuit i deu anys, que tenen el castellà –o una altra llengua– com a llengua primera.

Que els estudiants desenvolupin una predisposició positiva envers la llengua és un dels objectius primordials d'aquest material. La comprensió oral és l'habilitat que més es treballa, i l'ús oral de la llengua presuposa interactuar, és a dir, escoltar i parlar.

És important, com remarca Joana Lladó en la presentació, que els estudiants adquireixin un nivell de competència comunicativa que els permeti una actuació lingüística autònoma. Aplaudim la iniciativa, felicitem els autors i desitgem que aquest nou material didàctic tingui la difusió i l'acolliment que es mereix.♦